

STICHTING VAN DER LEEUW-LEZING

JAARVERSLAG 2018

Stichting Van der Leeuw-lezing
c/o Postbus 1260
9701 BG Groningen

www.vanderleeuwlezing.nl

Bestuur

Prof. Dr. D. Draaisma, voorzitter
Mr. G.E. Boerma, provincie Groningen, secretaris
Drs. C.F. Vogelzang, penningmeester
Prof. Dr. D.F.J. Bosscher, Stichting Martinikerk Groningen, lid
P.C. Komen, Hanzehogeschool Groningen, lid
Mr. M.G. van Sebille, Universitair Medisch Centrum Groningen, lid
Drs. A.J.M. Termeer, Rijksuniversiteit Groningen, lid
Drs. C. de Vries, de Volkskrant, lid
Drs. M. Zwaving, gemeente Groningen, lid

Commissie van Advies en Aanbeveling

Mr. J.F.M. Aartsen, voorzitter van de Raad van Bestuur van het UMCG
Mr. drs. F.J. Paas, commissaris van de koning in de provincie Groningen
P.E.J. den Oudsten, burgemeester van Groningen
Drs. Ph. Remarque, hoofdredacteur van de Volkskrant
Dr. H. de Ruiter, Hanzehogeschool Groningen
Prof. Dr. E. Sterken, rector magnificus van de Rijksuniversiteit Groningen

Sprekers

- 1983: Barbara W. Tuchman en Bart Tromp
- 1984: Leszek Kolakowski en Jan Sperna Weiland
- 1985: Peter Gay en Hella S. Haasse
- 1986: Iris Murdoch en Joop Doorman
- 1987: Amos Oz en Joop den Uyl
- 1988: Ralf Dahrendorf en André Köbben
- 1989: Simon Schama en Ernst H. Kossmann
- 1990: György Konrád en Hans van Mierlo
- 1991: Eduardo Galeano en Aad Nuis
- 1992: Hans Magnus Enzensberger en Cees Nooteboom
- 1993: Ian Buruma en Rudy Kousbroek
- 1994: André Brink en Adriaan van Dis
- 1995: Carlos Fuentes en Rudolf van Zantwijk
- 1996: Ismail Kadare en Kees Fens
- 1997: Ben Okri, Lolle Nauta en Anil Ramdas
- 1998: Jonathan I. Israel en Nelleke Noordervliet
- 1999: Annie Proulx en Jan Donkers
- 2000: Daniel Cohn-Bendit en Stephan Sanders
- 2001: Isabel Allende en Barber van de Pol
- 2002: Ian McEwan en Douwe Draaisma
- 2003: Tom Lanoye en Marjolijn Februari
- 2004: Noreena Hertz en Luuk van Middelaar
- 2005: Amitav Ghosh en Tijs Goldschmidt
- 2006: Antjie Krog en Lieve Joris
- 2007: Seymour M. Hersh, Joris Luyendijk en Kader Abdolah
- 2008: Karen Armstrong en Abdelkader Benali
- 2009: Alain de Botton en Willem Vermeend
- 2010: Ilija Trojanow en Arnon Grunberg
- 2011: Joshua Foer en Robbert Dijkgraaf
- 2012: Philipp Blom en Geert Mak
- 2013: Guy Verhofstadt en Sheila Sitalsing
- 2014: Tomáš Sedláček en Barbara Baarsma
- 2015: Russell Shorto en Hans Renner
- 2016: Daniel Kehlmann en Sunny Bergman
- 2017: David Van Reybrouck, Marcia Luyten en Freek de Jonge
- 2018: Hilary Mantel en Annejet van der Zijl

1 *Inleiding*

Aan

- De besturen van de organisaties die deelnemen aan de Stichting Van der Leeuw-lezing
  - Boekhandel Van der Velde
  - De leden van de Commissie van Advies en Aanbeveling
- wordt hierbij het zesendertigste jaarverslag van de Stichting Van der Leeuw-lezing voorgelegd.

In dit verslag wordt inzicht gegeven in de voorbereiding en het verloop van de lezing die op vrijdag 16 november 2018 werd gehouden door Hilary Mantel, gevolgd door een coreferaat van Annejet van der Zijl.

Het jaarverslag werd door het bestuur van de stichting in oude samenstelling op 5 januari 2019 besproken en vervolgens inclusief de financiële verantwoording op 12 maart 2019 door het bestuur van de stichting in nieuwe samenstelling vastgesteld.

2 Bestuur en Commissie van Advies en Aanbeveling

De Stichting Van der Leeuw-lezing, genoemd naar de Groninger theoloog Professor Dr. Gerardus van der Leeuw (1890-1950), werd opgericht op 22 april 1983. De voornaamste doelstellingen van de stichting, vastgelegd in de akte van oprichting, zijn:

- het wijzen op en het stimuleren van de mogelijkheden van cultureel gebruik van de Groninger Martinikerk;
- het bevorderen van het culturele leven in de stad en de provincie Groningen;
- het uitwisselen van culturele en wetenschappelijke contacten met andere delen van Nederland;
- het vestigen van de aandacht op de kwaliteiten en de mogelijkheden van Groningen als centrum van het Noorden.

Het middel om aan de verwezenlijking van deze doeleinden bij te dragen is het organiseren van de Van der Leeuw-lezing.

Bij de oprichting traden vijf instellingen tot de stichting toe: de provincie Groningen, de gemeente Groningen, de Rijksuniversiteit Groningen, de Stichting Martinikerk Groningen en de Volkskrant. Met ingang van de dertigste Van der Leeuw-lezing trad de Hanzehogeschool Groningen toe als lid. In 2015, tenslotte, trad het Universitair Medisch Centrum Groningen toe. De huidige zeven instellingen hebben elk één vertegenwoordig(st)er in het stichtingsbestuur; daarnaast kunnen mensen op persoonlijke titel deel van het bestuur uitmaken. Vanaf 2015 telde het stichtingsbestuur negen leden. De eerste 25 edities van de lezing verliepen onder voorzitterschap van Anton Brand. In 2008 trad Douwe Draaisma aan als voorzitter. Het voorzitterschap zal met ingang van de 37ste editie (2019) worden overdragen aan Eva Rovers.

Ook Gea Boerma (Provincie Groningen) en Paul Komen (Hanzehogeschool) hebben te kennen gegeven met ingang van de komende editie hun bestuurslidmaatschap te beëindigen. Zij zullen worden opgevolgd door Hans Schrikkema (Provincie Groningen) en Henk Hofstra (Hanzehogeschool). Mariëlla van Sebille zal aantreden als secretaris.

Naast het stichtingsbestuur, dat verantwoordelijk is voor de organisatie van de lezing, kent de Stichting Van der Leeuw-lezing een Commissie van Advies en Aanbeveling, die onder meer adviseert over de keuze van de uit te nodigen gastspreker. In de Commissie is elk van de instellingen die aan de stichting deelnemen met één lid vertegenwoordigd.

3 *Organisatie*

De zesendertigste Van der Leeuwlezing werd op vrijdag 16 november 2018 uitgesproken door de romanschrijver Hilary Mantel. Voor elk van de eerste twee delen van haar trilogie over Thomas Cromwell (*Wolf Hall* en *Bring up the Bodies*) ontving zij de Man Booker Prize. Onder de titel 'The Mirror and the Light: New Reflections on Old Stories' besprak ze met een persoonlijke inzet (de herinneringen aan haar deze zomer overleden moeder) de verhouding tussen het individuele en het historische geheugen. Verwijzend naar haar trilogie verkende Mantel de raakvlakken tussen het schrijven van een waarheidsgetrouw levensverhaal en fictie, zich afvragend: heb ik Thomas Cromwell geschreven of heeft hij mij geschreven? Haar lezing werd bekroond met een lang aanhoudend applaus.

Ook de gevierde biograaf Annejet van der Zijl koos voor haar coreferaat ('De verhalenmachine') een persoonlijk motief: de rouw om haar overleden vriendin. Zij besprak de onbedwingbare neiging van ons brein gebeurtenissen en de herinneringen daaraan te ordenen in verhalen, ook als ze daartoe herschreven moeten worden.

Voorafgaand aan het coreferaat speelden Nikolaos Bakopoulos (saxofoon) en Iakovos Symeonides (gitaar) *Shiny Stockings* van Ella Fitzgerald & Count Basie en *Ceora* van Lee Morgan. Beide musici zijn als student verbonden aan het Prins Claus Conservatorium.

Na afloop van de lezingen reikte burgemeester Den Oudsten de Erepennenning van de stad Groningen uit aan de zichtbaar verraste scheidend voorzitter.

De beeldregistratie van beide lezingen is via de site www.vanderleeuwlezing.nl te bezien. Delen uit de teksten van Mantel en Van der Zijl zijn de dag erna gepubliceerd in de Volkskrant.

Na beëindiging van het programma bood Boekhandel Van der Velde in hun zaak aan de Grote Markt de sprekers en gasten een dinerbuffet aan.

De organisatie van het programma en de voorbereiding van het protocol in de kerk werden weer uitstekend verzorgd door mevrouw Jitty Jaarsma van het gelijknamige congresbureau te Eelde.

Vermelding verdient voorts de bijzondere inzet van het Studium Generale ten behoeve van de publiciteit en communicatie omtrent de lezing.

4 Financiën 2018

In financieel opzicht was 2018 een normaal jaar zonder grote bijzonderheden.

De Inkomsten bedroegen in dit jaar € 36.250,- Door 99 donaties werd in totaal €3750,- aan deze inkomsten bijgedragen.

De uitgaven bedroegen dit jaar € 32.540,-

Het overschot is voorlopig aan de reserve toegevoegd. Een aantal rekeningen over 2018 moeten nog binnenkomen.

De inkomsten en uitgaven over 2018 laten nader gespecificeerd het volgende beeld zien (bedragen in euro's)

Inkomsten	
- Gemeente Groningen	5.000,-
- Provincie Groningen	5.000,-
- Rijksuniversiteit Groningen	5.000,-
- De Volkskrant	5.000,-
- Hanzehogeschool	5.000,-
- UMCG	5.000,-
- Vande Velde	2.500,-
- Donateurs	3.750,-
Totaal inkomsten	36.250,-
Uitgaven	
- Kosten sprekers	6.677,-
- Kosten kerk	6.852,-
- Organisatiekosten	7.447,-
- Geluid	7.041,-
- Bestuurskosten	2.513,-
- Publiciteit en drukkosten	1.433,-
- Overig (bank, verzekering, website)	577,-
Totaal uitgaven	32.540,-

De resultatenrekening is namens het bestuur gecontroleerd en akkoord bevonden door een kascommissie, ingesteld in januari 2019. In deze commissie hadden Marieke Zwavinga en Mariëlla van Sebille zitting.

Overeenkomstig de statuten werd de penningmeester C.F.Vogelzang gedechargeerd.

5 *Beleid*

Voor 2019 en volgende jaren kunnen de belangrijkste uitgangspunten van het beleid van het stichtingsbestuur als volgt worden verwoord:

a. *Uitnodigingen*

Het bestuur van de stichting streeft ernaar de gastspreker ongeveer een jaar voor de lezing uit te nodigen. Dit uitgangspunt kan op gespannen voet staan met de wens een zo actueel mogelijk thema te belichten, maar om redenen van organisatorische aard wordt deze gedragslijn voortgezet.

Het bestuur benadrukt nog eens zijn standpunt dat, indien maar enigszins mogelijk, een persoonlijk contact met de gastspreker voorafgaand aan de lezing van wezenlijk belang is. In voorkomende gevallen zal dan ook een afvaardiging van het bestuur dan wel een vertegenwoordig(st)er van de Volkskrant tijdig een bezoek aan de gast brengen om de formule en het programma van de Van der Leeuw-lezing toe te lichten.

Zo mogelijk krijgt de buitenlandse gastspreker een samenvatting of vertaling van de inleiding van de co-referent.

Nadrukkelijk houdt het bestuur vast aan het criterium dat de tekst van de lezing niet eerder is gepubliceerd, noch in Nederland noch in het buitenland. De inhoudelijke betekenis van het onderwerp dat de gastspreker aansnijdt kan voor het bestuur echter aanleiding zijn om een uitzondering te maken.

b. *Aanwezigen*

Kaarten konden worden aangevraagd bij het congresbureau of afgehaald bij Studium Generale (Oude Boteringestraat) en de Universiteitswinkel (Oude Kijk in 't Jatstraat). In toenemende mate werden kaarten besteld per e-mail via de website van de Stichting Van der Leeuw-lezing. Vijfhonderd reserveringen werden als e-tickets verwerkt. De hoeveelheid aanvragen voor kaarten is doorgaans groter dan het aantal beschikbare plaatsen. Het bestuur spant zich elk jaar opnieuw in om door een optimaal gebruik van de ruimte zoveel mogelijk belangstellenden in de gelegenheid te stellen de lezing bij te wonen.

In beginsel zal de lezing niet in de herfstvakantie plaatsvinden. Het tijdstip van aanvang van de lezing wordt op 16.30 uur gehandhaafd. Verder blijft het bestuur streven naar een meerdaags bezoek van de gastspreker aan Groningen, niet alleen omdat dit uit publicitaire overwegingen te verkiezen valt maar ook omdat zo meer ruimte is voor culturele en sociale evenementen in het verlengde van de lezing.

c. *Subsidiënten*

Het bestuur gaat ervan uit dat de provincie Groningen, de gemeente Groningen, de Rijksuniversiteit Groningen, de Stichting Martinikerk Groningen, de Volkskrant, de Hanzehogeschool Groningen en het Universitair Medisch Centrum Groningen hun financiële steun aan de stichting Van der Leeuw-lezing ook in 2019 voortzetten.

Met boekhandel Van der Velde zijn afspraken gemaakt over het voortzetten van de samenwerking. Aanvullende inkomsten mogen in 2019 opnieuw uit donaties tegemoet worden gezien.

De samenwerking met het Studium Generale bij de publiciteit rondom de lezing en het beheer van de website, die al sinds 2005 voortreffelijk is verlopen, wordt voortgezet.

Het is een goede traditie dat het diner na afloop van de lezing door een van de deelnemende instellingen wordt aangeboden. De laatste jaren waren dat de Hanzehogeschool Groningen (2012), de Volkskrant (2013), de provincie Groningen (2014), de gemeente Groningen (2015), de Rijksuniversiteit Groningen (2016), het UMCG (2017) en boekhandel Van der Velde (2018). Het diner na afloop van de aanstaande Van der Leeuw-lezing zal door de Hanzehogeschool worden aangeboden.

d. *Publicatie*

De beslissing om de tekst van de Van der Leeuw-lezing (gedeeltelijk) te publiceren in de Volkskrant op de dag na de lezing is aan de hoofdredactie van de Volkskrant. Hoofdredactie en bestuur zijn met elkaar van mening dat het in beginsel tot zo'n publicatie komt, tenzij naar het oordeel van de hoofdredactie overwegingen van praktische aard dit belemmeren. Mocht deze situatie zich onverhoopt voordoen, dan zal in elk geval niet alleen een foto maar ook een uitgebreid redactioneel verslag van de inhoud en het verloop van de lezing in de Volkskrant worden gepubliceerd. Daarnaast worden lezing en coreferaat gepubliceerd op de website van de Volkskrant.

Dit beleid in aanmerking genomen, mag naar het oordeel van het bestuur worden geconcludeerd dat er alle reden is op de ingeslagen weg voort te gaan, met behulp van het in de afgelopen jaren ontwikkelde scenario.